

Кармелюк (скорочено)

Марко Вовчок

Марко Вовчок у своїй повісті розповідає про життя сільського хлопця Кармеля. Іван Кармель жив з матір'ю (вдовою) в невеликому бідному селі.

Кармелюк був наділений незвичайною красою. Краса його наскільки чаруюча, що люди німіли від зустрічі з ним.

"Смільчака такого, такого красеня, такого розумниці, як цей хлопчик удався, пошукати по цілім широкім і великім світі та ще удень, при ясному сонцеві, та ще із свічею пломенистою."

Кармель з матір'ю жив як і всі в селі "трохи заможні й від одних, трохи вбогше від других".

Але скоро щось сталося з Кармелем, він не ходив гуляти з товаришами, ставав з кожним днем все сумніше і сумніше. Мати хвилювалася за сина, але допитатися причини такої поведінки не могла. А скоро мати зрозуміла, що син був такий через важке життя людей. Кармель складав сумні пісні про нелегке життя селян, які змушували задуматися кожного.

Якось Кармель їхав через чуже село в млин і зустрів дівчину, та й закохався в не?. Дівчина була вражена його красою, нічого подібного вона ще в житті не бачила. Від мельникової дочки Кармель дізнався, що то була дівчина Маруся — сирота з села Лани, і служить вона у Книшів.

Кармель не міг забути дівчину і через деякий час відправився у село Лани та запропонував їй вийти за нього. Дівчина погодилася. Мати Кармеля, спочатку була проти того, щоб син одружувався з сиротою, але бачачи кохання сина вона дала свою згоду.

У подружньому житті Кармель був щасливий: "жили вони, як риба з водою" через рік у них народилася донечка. Але не міг він тішитися щастям, коли стільки людського лиха й вбожества і знову почав Кармель сумувати, і ні мати, ні кохана дружина не могли тому зарадити.

Через деякий час Кармель зник. Мати горювала, бо не могли вони ніде його знайти. Але молода дружина заспокоювала свекруху і дочку, бо перед тим як зникнути Кармель говорив "Не шукай мене, не питай про мене — дожидай мене, я сам прийду!"

Незабаром селяни почали говорити про розбої коло Чорного гаю. Але розбійники це були не прості, у багатих вони забирали гроші та цінності, але нікого не вбивали. А бідним ці розбійники навіть допомагали. Люди говорили, що їх отаман незвичайної вроди, що він всіх зачаровує. Навіть скупа пані, яка ніколи не розлучалася зі своїми скарбами, вражена красою Кармелюка, без опору віддала йому свої багатства.

Мати Кармелюка не вірила, що її син став розбійником. А жінка вірно чекала коханого чоловіка. Кармелюк був упевнений у справедливості боротьби, яку веде з поневолювачами.

Народний месник словами пісні так розповідає про себе:

Зовуть мене розбійником

Кажуть, що вбиваю,

Я ж нікого не вбиваю,

Бо сам душу маю!

Якщо візьму в багатого,

Я вбогому даю,

І, так гроші розділивши,

Я гріха не маю.

Маю жінку, маю діти

Коли ж я ?х бачу?

Як згадаю про ?х лихо,

Може, й сам я плачу.

Однієї ночі Кармель прийшов зустрітися з дружиною, вони цілу ніч проговорили, а на світанку він разом з побратимами зник.

Скоро всі багаті стали боятися розбійників у Чорному лісі і за ними почалося полювання. "І порішили вони чи так, чи інак, не жалуючи нічого, зловити отамана, і вирядили шукачів та слідців, і обіцяли велику їм плату й нагороду: "Аби ви нам того отамана узяли". Оце ж тії шукачі й слідці розроїлися скрізь купами, шукаючи та висліджуючи."

Однієї темної ночі Кармелева дружина стояла в садку, коли з'явився змучений і задиханий Кармель. Кармеля схопили на очах дружини, мати і дочка теж кинулися до нього і вхопилася за його рученятами.

"Усіх одірвали від Кармеля, укинули його у візок і повезли шляхом, авсе-усе село знялося, наче рій, і гудучи дивилося услід, а за возиком поспішала ся Кармелева дружина з дитинкою на руках".

За Кармелем услід прийшла його дружина з дитинкою і привезла його стару неньку. Почали судити Кармеля і судили його чималий час. Дружина з дитиною, мати весь час сиділи біля стін темниці, лише вночі йшли ночувати до хижки.

Нарешті в'язнів вивели, рідним дозволили попрощатися з ними.

"Кармелева мати впала, побачивши його, закутого в кайдани; жінка його з дочкою були коло його зовсім наготові за ним іти в далеку дорогу, та Кармель, попрощавшись з ненькою, став прощатися й з жінкою, й з дочкою і щось тихенько промовляти. Жінка спახнула на лиці, почувши його слово, як від непривіденного жалю, а дочка скликнула: "Ми тебе не хочемо кидати, тату!" двічі чи тричі, а далі, обхопивши батька закованого ручечками, заплакала."

В'язнів вивели за місто, а родичі дивилися їм услід. Мати з невісткою повернулися додому "і всі там, сумуючи, не розлучалися з ним у думці, проводили його душею незнаким шляхом у незнану зсилку".

Минув рік. Мати Кармеля померла, не діждавшись повернення сина. А дружина з дочкою кожного дня чекали повернення Кармеля. "І такеньки час минав, та минав, та

минав; а вони дожидали, та дожидали, та дожидали". Продала Кармелиха хату, попрощалася з односельцями і зникла.

Де вона оселилася ніхто не знав, говорили, що живе вона в далекому хуторі, ходить на поденщину.

Цієї весни знову почали ходити слухи про банду в Чорному лісі. Багаті знову почали хвилюватися і знову почали шукати Кармеля.

Кармелиха з дочкою кілька разів на тиждень ходила до гаю, щоб збирати ягоди та продавати на базарі. І тільки в цьому гаї вона могла зустрічатися з Кармелем.

"тут його узивали коханим і жалували; тут молодиця переказувала усе, що чула, бачила, думала й гадала; дівчинка тішила своїм щебетанням, приносила часом якісь ласощі, що він за їх дякував дуже і всміхавсь до неї любенько, і клав свою голову змучену молодиці на коліна і всипляв".

Кармелиха наймала стареньку хатку, ніхто не знав хто вона і звідки. Кожного дня Кармелиха ходила на поденщину, а дочка, "хоч невеличка, теж не гуляла: воду бралася сусіди носити, у городі в неї полоти". Дівчинка любила співати батькові пісні, але коли її ніхто не чув.

Багато днів проходило, а на Кармелюка тривало полювання. І одного дня пройшла чутка, що пораненого Кармеля спіймали.

"І знов йому темниця темна, суд угніваний, важчі та кріпші кайдани і зсилка дальша та скрутніша; знов його стріла й провела людська зграя купами, гомонячи, жалкуючи. Тоді знайшла ся його жінка й дочка. Як першого разу — вони тепер його проводжали, як першого разу — вірна дружина знов промовила до його: "Буде, як кажеш", а дитина плакала й цілувала його, а він, як перш, сподівався на ліпші часи; знов казано зсильним рушати, й рушили, й зник він знов з очей, і, як перш, тільки дерева при шляху вирізувалися на ясному небові з того краю... "

Дружина з дочкою дожидали Кармеля, " тяжче та тяжче заробляли та... та дожидали. І зникли вони усі.

Востатнє бачили люди молодицю з дівчинкою тоді, як востатнє чутка була розбіглася, що Кармелюк визволивсь, повернувся,— чутка та пропала, і Кармелюка, ані дружини його, ані дитини вже не знайшлося повік".